Restoring the Traditional Jewish Nobility

Restoring the Traditional Jewish Nobility

An Offensive to Restore the Jewish “Hadras Ponim”

A glimpse at a new weighty tome aiming to revive the Jewish beard

by Nissan Gordon

Translation of an article which appeared in the May 26th, 1978, issue of the Algemeiner Journal

Restoring the Traditional Jewish Nobility

Copyright © 2025
by **Rabbi Moshe Nisan Wiener**
hadrasponimzokon@gmail.com

All Rights Reserved

Cover Design & Layout:

Calligraphix inc.
Art & Graphic Design

718.438.1334
design@calligraphix.com

An Offensive to Restore the Traditional Jewish "Hadras Ponim"

A glimpse at a new weighty tome aiming to revive the Jewish beard

by Nissan Gordon

Times change.

In the 1930s, the yeshiva Torah Vodaas stood on Bedford Ave. near Taylor St. in Williamsburg. At that time, a group of bochurim who had let their beards grow was expelled from the yeshiva. These were the bochurim known as the "*malochim*," and their leaders were among the best students in the yeshiva. (For example, Reb Yankel Schorr, brother of Reb Gedaliah Schorr, current Rosh Yeshiva of Torah Vodaas.) But despite their impressive scholarly achievements, they were requested—to put it mildly—to leave the yeshiva.

The one who expelled them was himself a G-d-fearing Jew with a nice beard—Reb Shraga Feivel Mendelowitz, then Menahel of the yeshiva. He was afraid the beards would discourage parents from sending their sons to the yeshiva, and the Beis Midrash would become empty.

Translation of an article which appeared in the May 26th, 1978 issue of the Algemeiner Journal
Prepared by Rabbi Yehuda Altein, translator@prolifictranslations.com

Now, forty years later, a beard is far from a rare occurrence among American-born yeshiva bochurim, and *bnei Torah* in general. One of these young men, a product of a Conservative community in Long Island, went on to study in several well-known highly respected yeshivos. Now, he has authored and published a *sefer* with no less than 628 pages. These pages form a powerful offensive against shaving the beard even in ways people consider halachically acceptable. The text and footnotes of this *sefer* eloquently express the mystical glorification of the Jewish beard—or the "*Hadras Ponim Zakan*," as the *sefer* is called.

When you see the amazing treasures crammed into each page and how much *lomdus*, knowledge, and hard work it took to write it—you feel like making a blessing praising both the *sefer* and its author

The author of *Hadras Ponim Zakan* is a young man named Rabbi Moshe Wiener. Our editor, Reb Gershon Jacobson, has already written about him with great admiration.

But when you look inside the *sefer*—when you see the amazing treasures crammed into each page and how much *lomdus*, knowledge, and hard work it took to write it—you feel like making a blessing praising both the *sefer* and its author. The *sefer* collects all the laws related to the beard and *payos* and everything accumulated on the topic from Matan Torah until

today. But R' Wiener doesn't just assemble and anthologize them, although that alone is a major undertaking. Instead, he is an active participant in the discussions among so many Poskim and Gedolim, from the Rambam and Beis Yosef all the way to the Chazon Ish and the Lubavitcher Rebbe. The conclusion is a clear position in the beard's favor, supported by *mishnagdishe* giants, *chassidishe tzaddikim*, and Rabbonim of all types—Polish, Lithuanian, and Hungarian.

Rav Yitzchak Yaakov Weiss of Yerushalayim, rov of the Eidah Hachareidis, and Rav Gedaliah Felder of Toronto, member of the Beis Din of Histadrus Harabbonim, come to the same conclusion. They both agree that shaving is very problematic, whether you use a shaver or shaving powder. And they both sing praises to the author, describing him as someone "proficient in his work" and "well-known in the portals of Torah."

When talking about the beard's renaissance in America, we should not ignore the original brave pioneers. They are the above-mentioned Williamsburg *malochim*, who walked the streets with beards and *payos* when their own Roshei Yeshivos did not.

I recently read an article written by Rav Simcha Elberg in our very own newspaper. He writes that the pioneers to grow a beard in America were Lubavitch and then Satmar. Indeed, Lubavitch, Satmar, and all the other *chassidishe* courts with yeshivos made the beard a daily sight here in

America. But the medal for the first pioneers belongs to the *malochim*, who suffered backlash from their own yeshivos. There was Yankel Schorr, Yossel Flohr, Meir Weberman (son of the lawyer Benzion Weberman), Mendel Rosen, Zanvill Gertner (it was in his house in Williamsburg that Yossele Shuchmacher was uncovered by the Shin Bet), and others whose names unfortunately I no longer remember. They have the credit for being the first to disregard mockers at a time when society, even Jewish society, was full of mockers.

The truth is that Lubavitch played a crucial role in the *malochim*'s beards too. Although the Lubavitcher Rebbe had not yet come to America, the *malochim* were nurtured and influenced by a Lubavitcher chossid named Reb Avraham Ber, known as "the *malach*." His home in the Bronx attracted a group of Mesivta bochurim who were sent there by Reb Shraga Feivel Mendelowitz himself. He wanted them to get acquainted with the *shitah* of Chabad, in line with his general view of acquainting students with all the big *shitos* in Yiddishkeit, such as Frankfurt [Rav Samson Raphael Hirsch], Chassidus, and Mussar.

R' Avraham Ber came to America in the 1920s. This was after he was distanced from the Lubavitcher court in Russia due to a certain incident. His loyalty to Lubavitch only extended up to the Tzemach Tzedek, the third Rebbe of Lubavitch and foremost among the great Poskim of his time. In his responsa, the Tzemach Tzedek issues a clear halachic ruling against cutting the beard, even with methods other than a

razor.

R' Shraga Feivel Mendelowitz's name is actually mentioned in *Hadras Ponim Zakan* (p. 302). He is cited as insisting that his students not use shavers, a ruling he heard personally from the Rov of Vilna, Rav Chaim Ozer Grodzinski. Instead of shavers—the Schick model was popular at the time—the *bochurim* used a shaving power sold by a certain Shomer-Shabbos barber on the East Side (I believe his name was Mr. Brand). If I remember correctly, this powder gave the yeshiva dormitory an unpleasant smell every Friday afternoon when the bochurim would shave before Shabbos.

But no matter who the first ones to transplant the beard in America were, it is the chassidishe yeshivos who are spreading it today and making it popular. Instead of looking for *heterim* to remove the beard, they have always emphasized the holiness of wearing one. This follows the Zohar that describes the connection between the human beard and the Supernal Beard, namely, the Thirteen Supernal Attributes of Mercy. Moreover, the Arizal teaches that the hairs of the beard are channels through which Hashem sends His blessings. Therefore, he says, you should not pull out a single hair from your beard, and you shouldn't even touch [trim] your beard (p. 146).

Rabbi Wiener relates that Rav Eliyahu Lopian, the great *litvishe* Baal Mussar, was very inspired by the appearance of the chassidishe yeshiva bochurim. "You can see the purity on

their faces," he said (p. 557).

> Rav Eliyahu Lopian, the great litvishe Baal Mussar, was very inspired by the appearance of the chassidishe yeshiva bochurim. "You can see the purity on their faces,"

Hadras Ponim Zakan's main offensive has two parts—or better said, two that are really one.

R' Wiener uses all the cannons in his arsenal to oppose today's electric shavers. He documents that electric shavers are not defined as close-cutting scissors (permitted by the Beis Yosef in Shulchan Aruch). Instead, they meet the halachic definition of razors, for which there is not the slightest *heter*. In other words, electric shavers produce a shave as clean as a razor, both cutting and totally removing the hair.

Even if you argue that electric shavers do not give a perfectly clean shave, it is far from a mitzvah to use them. Some Poskim say that devices that do not give a close shave are also forbidden for several halachic reasons, both *d'oraysa* and *d'rabanan*.

The second part of the offensive is based on the Zohar and the Arizal. Here the emphasis is not on why you *shouldn't* shave your beard, leaving room for debate about the specific method being used. Instead, the emphasis is on why you *should* let your beard grow. In fact, you shouldn't even roll up your beard to hide how long it really is. The Rebbe Rashab of

Lubavitch is quoted as follows: "Some people claim they roll up their beards '*leshem shamayim*,' believing that will make it easier for them to be successful materially . But they are fooling themselves and [anything done to the beard] is in opposition to *Elokus*" (p. 303).

He also cites many stories about the *mesiras nefesh* that Jews had to preserve their beards. During the reign of Czar Nicholas I, the Tzemach Tzedek fought with *mesiras nefesh* against a decree requiring Jews to remove their beards. In 1846, the Polish government decreed that Jews must remove their beard and *payos*. The Chiddushei HaRim ruled that Jews should give up their lives to defy the decree. He said this even though they didn't have to use razors, causing others to say that such defiance was a "foolish custom of the Chassidim" (p. 329).

Some are concerned that letting their beard grow will make it harder to find a *shidduch*. The Chafetz Chaim and the current Lubavitcher Rebbe have the same thing to say about this:

"Hashem is the One who makes shidduchim. Do you think He needs you to help Him by shaving your beard?!"

The Chafetz Chaim gives a *moshol* of a person who thinks he can help a moving train pull the wagons by giving it a push. "Hashem is the One who makes *shidduchim*," he continued. "Do you think He

needs you to help Him by shaving your beard?!" (p. 535)

The Lubavitcher Rebbe wonders how someone could even think that a beard might be an obstruction. Chazal tell us that the thirteen *tikkunei dikna* are channels through which Hashem sends His blessings. From that perspective, growing a beard actually *helps* you find a genuinely good *shidduch* (p. 537).

Rabbi Wiener is "democratic" enough to leave room for arguments against growing a beard. He devotes a special section of the book to this, temporarily suspending his "patriotism" and giving his opponents full freedom of speech. This section is jam-packed with *lomdus* along with remarkably interesting historical discussions. For example, there's a discussion on the Chasam Sofer's statement about Rav Menachem Azariah of Fano, an Italian scholar who was the student of a student of the Arizal. Also discussed is the opinion of the *Be'er Esek*, who differentiates between growing a beard in Eretz Yisroel and Chutz La'aretz.

But Rabbi Wiener's "impartiality" only lasts as long as it takes to present the argument. In his replies, a fire rages within him once more. He cites fascinating quotations and expressions from discussions between Poskim that today would be described as "provocative."

Hadras Ponim Zakan is a book to learn, not to read. There is much knowledge to gain from it on the *halachos* of growing a beard and *payos*. But there's more: You'll learn how a

Do times change? Yes, when it comes to growing beards in America, they do.

beard-and-*payos* movement grew and developed in postwar America, spreading ever further and deeper among expanding generations of *bnei Torah*.

Do times change? Yes, when it comes to growing beards in America, they do. That becomes clear when you see a notable *sefer* like *Hadras Ponim Zakan* written by an American *ben Torah*.

But when it comes to the general story of Jewish beards—when it comes to their age-old reverence and the deep respect they always evoked—perhaps it would be more accurate to say that today is a return to generations past.

אן אפענסיווע פאר'ן אלטן אידישן הדרת פנים

פון ניסן גארדאן

ארייכקוקענדיג אין א ניי, גרויס ספר, וואס רופט צוריקצוברענגען די אלטע אידישע בארד.

ציטען ביטען זיך.

אין די דרייסיגער יארען האט מען פון אזא פרומער ישיבה ווי די מתיבתא תורה ודעת, וועלכע איז דאן געווען אין וויליאמסבורג, אויף בעדפארד עוו. לעבן טיילאר סטריט, משלח געווען די גרופע בחורים וואס זענען געווארען „מלאכים" און זיך געלאזט וואקסען בערד. די פירער פון דער מלאכים־גרופע זענען געווען פון די מצויינים אין דער ישיבה, צווישען זיי ר' יאנקל שאר (א ברודער פון היינטיגען ראש ישיבה פון תורה ודעת, ר' גדלי' שאר), און דאך איז זייער גאנצע לומדות זיי נישט בייגעשטאנען און זיי זענען, אידעל גערעדט, געבעטען געווארען צו פארלאזען די ישיבה.

און דער וואס האט זיי משלח געווען איז געווען אליין א איד א גרויסער ירא שמים און מיט א שיינער בארד, דער דאמאלסט־דיקער מנהל ר' שרגא מענדעלאוויץ ז"ל, וועלכער האט זיך געשראקען, אז די בערד וועלען צוריקהאלטען עלטערן פון שיקען די זין אין ישיבה אריין און דער בית מדרש וועט אויסגעליידיגט ווערען.

היינט מיט פערציג יאר שפעטער איז א בארד ווייט פון א זעלטענהייט צווישען אמעריקאנער געבוירענע ישיבה בחורים און בני תורה בכלל, און איינער פון זיי, א זון פון א קאנסערוואטיווער סביבה אין לאנג איילאנד, וועלכער איז אוועק לערנען אין די גרויסע ישיבות, האט איצט אנגעשריבן און ארויסגעגעבן א ספר, פון 628 זייטען, וועלכע שטעלען מיט זיך פאר א מעכטיגע אפענסיווע געגען שערען אדער ראזירען די בארד אפילו אויף די וועגען וואס ווערען באטראכט ווי מותר לויט'ן דין, א

ער איז אן אקטיווער צד אין דער גרויסער שקלא וטריא צווישען אזויפיל צענדליקער פוסקים און גדולי ישראל, פון דעם רמב"ם און בית יוסף ביז צום חזון איש און דעם ליובאוויטשער רבי'ן, און ער פירט ארויס א קלארע שטעלונג פאר דער בארד, געשטיצט פון מתנגדישע גאונים און חסידישע צדיקים, פוילישע, ליטווישע און אונגארישע רבנים.

דער רב פון דער עדה החרדית, הרב ר' יצחק יעקב ווייס, פון ירושלים, און דער חבר הבית דין פון דער הסתדרות הרבנים, הרב ר' גדליה פעלדער פון טאראנטא, קומען ביידע צום זעלבן איספיר, אז ס'זענען דא גרויסע חששות ביים ארונטערנעמען די בארד מיט א מאשינקע אדער מיט א פוידער, און ביידע זינגען שירה צום מחבר, באצייכענענדיק אים אלס „איש מהיר במלאכתו" און „נודע בשערי תורה".

וואס נוגע דעם עצם רענעסאנס פון דער בארד אין אמעריקע דארף מען נישט פארלייקענען די ערשטע נחשונים, די פריער דערמאנטע וויליאמסבורגער מלאכים וועלכע זענען ארויס אין גאס מיט בארד און פאות, בעת זייערע ראשי ישיבות זענען נאך געווען אן בערד.

כ'האב געלייענט נישט לאנג צוריק אין אן ארטיקעל פון הרב ר' שמחה עלבערג, טאקע ביי אונז אין צייטונג, אז די פיאנערן פון דער בארד אין אמעריקע זענען געווען פריער ליובאוויטש און דערנאך סאטמאר. ליובאוויטש און סאטמאר און אלע אנדערע חסידי'ישע הויפען וואס האבען ישיבות, האבען אודאי געמאכט די אידישע בארד פאר א טייל פון דער טאג־טעגליכער אידישער סצענע אין אמעריקע, אבער דעם מעדאל פאר זיין די ערשטע, קומט די מלאכים וועלכע זענען אויסגעשטאנען צרות פון זייערע אייגענע פרומע ישיבות. אזעלכע דאמאלסדיגע ישיבה־בחורים ווי יאנקעל שאר, יאסל פלאר, מאיר וועבערמאן (א זון פון לאיער ר' בן ציון וועבערמאן), מענדל ראזען, זאנוול גערטנער (אין וועמענס הויז אין וויליאמסבורג דער פארשוואונדענער יאסעלע שוכמאכער איז אנטדעקט געווארען פון דער שין־בית), זיי און זייערע חברים וועמענס נעמען זענען שוין לײדער ארויס פון זכרון, זיי קומט דער קרעדיט פאר זיין די ערשטע צו מקיים זיין דעם „ולא יתבייש מפני המלעיגים עליו" אין א צייט ווען די גאס, אפילו די אידישע גאס, איז געווען פול מיט מלעיגים.

דער אמת איז אז אויך אין די בערד פון די מלאכים האט ליובאוויטש יא א גרויסען חלק, ווייל כאטש דער ליובאוויטשער רבי איז נאך דאן נישט געקומען קיין אמעריקע, זענען אבער די מלאכים אויסגעוואורימט געווארען און געשטאנען אונטער דער השפעה פון א ליובאוויטשער חסיד, וועמען מען האט גערופען ר' אברהם בער דער מלאך און זיין וואוינונג אין די בראנקס איז געווארען א צוזאמענגס־פונקט פאר א גרופע מתיבתא־בחורים, וועלכע זענען אהין געשיקט געווארען דורך ר' שרגא מענדעלאוויץ אליין, וועלנדיג באקענען די בחורים מיט חב"ד, ווי א טייל פון זיין אייגענער שיטה צו באקענען די תלמידים מיט אלע גרויסע שיטות אין יהדות, ווי פראנקפורט, חסידות און מוסר. ר' אברהם בער איז געקומען קיין אמעריקע אין די צוואנציגער יארען, נאכדעם ווי ער איז צוליב א גרויסען אינצידענט דערווייטערט געווארען פון ליובאוויטשער הויף אין רוסלאנד, און זיין לאיאליטעט צו ליובאוויטש איז געגאנגען נישט ווייטער ווי צום „צמח צדק", דער דריטער רבי פון חב"ד און אויך דער ערשטער פון די גדולי הפוסקים בשעתו, וואס איז אין זיינע שאלות ותשובות ארויסגעקומען מיט א קלארען פסק להלכה געגען שערן די בארד, אפילו גיט מיט א גאלמעסער.

דער נאמען פון ר' שרגא מענדעלאוויץ ווערט טאקע דערמאנט אין „הדרת פנים־זקן" (ז. ש"ב), אז ער האט שטארק מקפיד געווען אז די תלמידים זאלען זיך נישט ראזירען מיט א מאשינקע און אז אזוי האט ער מקבל געווען פון ווילנער רב ר' חיים עוזר גראדזענסקי. אנשטאט א מאשינקע (דאן איז געווען פאפולער דער „שיק") האבען די בחורים גענוצט פוידער וואס פלעגט פארקויפט ווערען פון א בארבער א שומר שבת (דוכט מיר ער האט געהייסען מר. ברענד) אויף דער איסט סאיד. אויב איך געדענק נאך היינט דעם פוידער איז עס מערסטענס צוליב זיין שלעכטען גערוך וואס האט זיך געטראגען פון דער ישיבה דארמיטארי ערב שבת נאך האלבען טאג ווען די בחורים האבען זיך געראזירט לכבוד שבת.

אבער אן אונטערשייד ווער עס זאל נישט האבען געווען דער ערשטער איבערצופלאנצען די בארד אין אמעריקע, די פארשפרייטער אירע היינט און אירע פאפולאריזירער זענען די חסידי־שע ישיבות וועלכע האבען פון אלעמאל, אנשטאט זוכען א היתר ארונטערצונעמען די בארד, געזוכט צו אונטערשרייבען די קדושה פון טראגען א בארד, לויט ווי דער זוהר שילדערט די פארביגדונג צווישען דער „דיקנא קדישא תתאה" מיט דער „דקנא קדישא עילאה", וואס דערמיט מיינט מען די שלש עשרה מדות, אדער אין לשון פון זוהר די י"ג מכילין דרחמי, און נאכמער לויט ווי דער אריז"ל האט געווארענט, אז די האר פון בארד זענען צינורות דורך וועלכע עס גייט דורך די השפעה פון הימל און דעריבער איז אסור אפילו אויסצורייסען איין האר פון בארד און מען דארף זיך היטען אפילו נישט אנצורירען און אנטאפען די בארד (ז. קמ"ו).

הרב ווינער ברענגט אין זיין ספר, אז דער גרויסער ליטווישער בעל מוסר ר' אליהו לאפיאן האט געזאגט, אז ער איז שטארק באגייסטערט פון דעם אויסזען פון די בחורים, אין די חסידי'ישע ישיבות. „עס איז אויף זיי קענטיג טהרה", האט ער בעזאגט (ז. תקנ"ו).

די הויפט אפענסיווע פון „הדרת פנים־זקן" איז געצילט אין צוויי ריכטונגען, א סארט „ושתים שהן אחת".

ער נוצט אלע קוילען אין ארסענאל געגען די היינטיגע עלעקטרישע ראזיר־מאשינקעס וועלכע ער באצייכענט נישט אלס „מספרים כעין תער", וואס דער בית יוסף אין שולחן ערוך איז מתיר, נאר אלס „תער" אליין, אויף וואס ס'איז פון קיינעם נישטא דער מינדעסטער היתר. דאס הייסט, אז די היינטיגע ראזיר־מאשינקעס מאכען דעם פנים פונקט אזוי גלאט ווי א גאלמעסער, אזוי אז דאס איז גילוח מיט השחתה צוזאמען.

און אפילו אויב איינער זאל זיך דינגען און זאגען, אז די עלעקטרישע מאשינקע לאזט גיט איבער דעם פנים אזוי גלאט ווי א גאלמעסער, איז נאך אלץ ווייט פון א מצווה אפצושערן די בארד, ווייל עס זענען פאראן פוסקים וואס זאגען, אז אפילו „מספרים שלא כעין תער" האט אויך כמה וכמה איסורים, דאורייתא און דרבנן.

די צווייטע ריכטונג איז דער זוהר און אריז"ל, וואו די טראפ ווערט געשטעלט נישט געגען אפשערען די בארד, וואס דאן איז שייך פלפולים ווי און אויף וואס פארא וועג דער אפשערן איז, נאר די הויפט טראפ איז צו לאזען וואקסען א בארד, און אפילו געגן פארקאשערן די בארד אונטער'ן האלז, אז זי זאל נישט

די סדרה פון הייניקער וואך

פון ד"ר. הלל זיידמאן

בהר

דאס אידישע לאנד האט א אידישע נשמה

נאך אמור, וואו ס'ווערט גערעדט וועגען שבת און יום־טוב פאר'ן אידישען מענטש ווערט געבאטען שבת און יום־טוב פאר'ן אידישען לאנד: ושבתה הארץ שבת לה', „און רוען זאל דאס לאנד א שבת צו ג־ט". (כה, ב).

ד"ר. יצחק ברויער ז"ל, ברענגט דא ארויס זיין

אפשן די זעלבסטשטענדיגע ווערט פונ'ם לאנד איז געגעבען א יאר. מגוחה און דעם אידען דער געמאט צו רעספעקטירען דעם זיבעטען יאר פון רו פונ'ם לאנד.

שמיטה און יובל — דער אונטערשייד

פאקטיש האבען מיר דא אין דער סדרה צוויי ענינים בנוגע דער רו פון דער ערד. שמיטות און יובל. בנוגע שמיטה לערנען מיר: ושבתה הארץ שבת לה'. שש שנים תזרע שדך, ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה. ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ..." „זעקס יאר זאלסטו פארזייען דיין פעלד, און זעקס יאר זאלסטו

שטייט „מקרא קודש תהיה לכם", אזוי שטייט ביי יובל „כי יובל הוא קודש תהיה לכם". (כה, יד.) ביי יובל שטייט: וקדשתם את שנת החמישים שנה. „איר זאלט הייליגען דאס פופציגסטע יאר". (כה, י.). א פונדאמענטאל הלכה ספר וועגן שמיטה איז „שנת השבע" פון הרב הגאון י. קלמן כהנא שליט"א.

יובל דארף מען פראקלאמירען

אמת, אלע דינים וואס גילטען פאר'ן שמיטה־יאר גילטען פאר'ן יובל־יאר. אבער מיט א גרויסען אונטערשייד. נעמליך, ביי שמיטה איז די קדושה פון זיך אליין, פונקט ווי שבת. אפילו ווען

דיה" נאר „לכל יושביה"? באפרייאונג איז דאך פון בלויז די וואס זענען פארקנעכט.

נאר, ווי ס'זאגט דער דיכטער: קיין מענטש איז נישט קיין אינזעל פאר זיך. איז איינער פארשקלאפט ביזטו נישט אינגאנצען פריי. קומט אויס, אז ווען טייל מענטשען זענען פארשקלאפט, איז אפילו דער פרייער נישט פריי.

מיר זעען עס אין סאוועטישען בית עבדים. אודאי זענען די ברעזשנעוו'ס און קאסיגינ'ס, די גראמיקא'ס און דאבריניג'ס דיקטאטארען און טיראנען, פארשקלאפער און באהערשער, — אבער זענען זיי גופא פריי? ציטערן זיי דאך איינער פאר'ן אנדערן. מיר האבען עס געזען אנו־

אַ אַפּענסיווע פאַר'ן אַלטן אידישן הדרת פּנים
(שלום פון דיס 5)
הרב משה ווינער
(שלום אויף דיס 6)
ווען מען מאַכט די פּאָרטן פאַר אידישן אויף דיס 6
וועגן מענישן
פון גרשון יאַקאָבסאָן
משה קראָנע דערציילט

זיין "אומפּאַרטייאישקייט„ דויערט אָבער נאָר אַזוי לאַנג ווי עס דויערט די טענה. אין די תשובות אויף די טענות פלאַקערט פון אים פייער און ער ברענגט ציטאַטען און אויסדרוקען אין וויכוחים צווישן פּוסקים וואָס זענען ביז גאָר אינטערעסאַנט או וואָלטען אויף דער היינטיגער שפּראַך באַצייכענט געוואָרען אַלס "פּראָוואָצירענד„.

"הדרת פּנים - זקן„ איז אַ ספר צום לערנען, נישט צום לייענען, און מען קען פון אים לערנען נישט נאָר גרויסע און רייכע ידיעות אין די דינים פון באָרד און פּאות, נאָר אויך אין דעם וואוקס און אַנטוויקלונג פון אַ באָרד און פּאות פראָנט אין אַמעריקע וואָס איז אויסגעוואַקסן זינט דעם חורבן אייראָפּע און ברייטער צווישן די אונטערוואַקסענדע דורות בני תורה.

צייטען בייטען זיך?... יאָ, לגבי דער מערכה פון דער באָרד אין אַמעריקע האָבען זיך די צייטן געביטן, ווען איר זעט היינט אַזאַ וואָגיק ספר ווי "הדרת פּנים - זקן„ פון אַן אַמעריקאַנער בן תורה.

אָבער לגבי דער אַלגעמיינער מערכה פון אַ באָרד ביי אידן, לגבי איר אור-אַלטע פאַרהערליכונג מדור דורות און דעם הדרת פּנים'דיגען דרך ארץ וואָס זי האָט אַלעמאָל אַרויסגערופען, וואָלט אפשר געווען מער ריכטיג צו זאָגען, אַז צייטען ווידערהאָלען זיך כימי עולם וכשנים קדמוניות.

ווענן די מעגליכע שוועריקייטן וואָס אַ באָרד קען פאַרשאַפן אַ בחור ביים טאָן אַ שידוך, טרעפען זיך צוזאַמען דער "חפץ חיים„ מיט'ן היינטיגן ליובאַוויטשער רבי'ן.

דער חפץ חיים גיט אַ משל מיט איינעם וואָס וויל געבען אַ שטופּ אַ לויפענדען צוג און מיינען, אַז דורכדעם העלפט ער דעם לאָקאָמאָטיוו שלעפען די וואַגאָנען. "וויבאַלד, אַז דער אויבערשטער איז מזווג זיווגים, דאַרף ער דען האָבען זאָלסט אים העלפען מיט אָפּשערן די באָרד?„... (ז. תקל"ה).

דער ליובאַוויטשער רבי וואונדערט זיך ווי אַזוי איינער קען גאָר האָבען אַ הוה אמינא, אַז אַ באָרד שטערט צו אַ שידוך, וויבאַלד די חז"ל זאָגען, אַז די י"ג תיקוני דיקנא זענען צינורות פון השפעה און ברכה פון הימל. אדרבה, אַ באָרד העלפט קריגען אַ גוטען שידוך באמת (תקל"ז).

הרב ווינער איז אויך דעמאָקראַטיש גענוג צו געבען אַ געלעגענהייט צו די טענות ומענות געגען אַ באָרד, אין אַ ספּעציעלען חלק, וואו ער לייגט אַוועק אויף אַ ווײַלע זיין "פּאַטריאַרשקייט„ און גיט די קעגנער דעם פולען פרייען וואָרט. פאַראַן דאָרט אָן אַ שיעור לומדות און אויך ביז גאָר אינטערעסאַנטע געשיכטלעכע שקלא וטריא'ס, ווי צום ביישפּיל אַרום רמ"ע מפאנו אין איטאַליע, אַ תלמיד תלמידו פון אריז"ל, וועלכער ווערט אויך געבראַכט פון חת"ם סופר, און די דעה פון "באר עשק„ וועגן די חילוקים צווישן אַ באָרד אין ארץ ישראל און חוץ לארץ.

אין די תשובות אויף די טענות פלאַקערט פון אים פייער און ער ברענגט ציטאַטען און אויסדרוקען אין וויכוחים צווישן פוסקים וואָס זענען ביז גאָר אינטערעסאַנט

וואָס דער בית יוסף און שולחן ערוך איז מתיר, נאָר אַלס "תער" אַליין, אויף וואָס ס'איז פון קיינעם נישטאָ דער מינדסטער היתר. דאָס הייסט, אַז די היינטיגע ראַזיר-מאַשינקעס מאַכען דעם פנים פונקט אַזוי גלאַט ווי אַ גאָלמעסער, אַזוי אַז דאָס איז גילוח מיט השחתה צוזאַמען.

און אַפילו אויב איינער זאָל זיך דינגען און זאָגען, אַז די עלעקטרישע מאַשינקע לאָזט ניט איבער דעם פנים אַזוי גלאַט ווי אַ גאָלמעסער, איז נאָך אַלץ ווייט פון אַ מצוה אָפצושערן די באָרד, ווייל עס זענען פאַראַן פוסקים וואָס זאָגן, אַז אַפילו "מספרים שלא כעין תער" האָט אויך כמה וכמה איסורים, דאורייתא און דרבנן.

די צווייטע ריכטונג איז דער זוהר און אריז"ל, וואו די טראָפּ ווערט געשטעלט נישט געגען אָפּשערן די באָרד, וואָס דאַן איז שייך פלפולים ווי און אויף וואָס פאַראַ וועג דער אָפּשערן איז, נאָר די הויפּט טראָפּ איז צו לאָזן וואַקסן אַ באָרד, און אַפילו געגן פאַרקאַשערן די באָרד אונטער'ן האַלז, אַז זי זאָל נישט אויסזען אַזוי לאַנג ווי זי איז. פון ליובאַוויטשער רבי'ן אדמו"ר מהרש"ב ווערט געבראַכט בזה הלשון: "פאַרקאַשערן די באָרד מיט דער כוונה לשם שמים, עס זאָל זיין גרינג אין הנהגת העולם, דאָס איז גענאַרט און דאָס איז אַ מתנגד צו אלקות (ז. ש"ג).

ער ברענגט אויך מעשות און סיפורים פון דער מסירת נפש וואָס אידן האָבן אַרויסגעוויזן צו ראַטעווען זייער באָרד. דער צמח צדק איז אונטער ניקאָלאַי דעם ערשטן אַרויס אין אַ מסירת נפש קאַמף געגן אַ גזירה, אַז אידן זאָלן אָפּשערן די בערד. דער חידושי הרי"ם האָט אין **1846**, בעת אַ גזירה קעגן אידישע בערד און פאות אין פוילן, גע'פסק'נט להלכה, אַז ס'איז אויף דער גזירה חל דער דין פון "ייהרג ואל יעבור", כאָטש עס האָט זיך געהאַנדלט וועגן אָפּשערן די בערד "שלא בתער", און אַנדערע האָבן געזאָגט, אַז דאָס איז נישט מער ווי אַ "מנהג שטות של חסידים" (ז. שכ"ט).

שבת (דוכט מיר ער האָט געהייסען מר. ברענד) אויף דער איסט סאַיד. אויב איך געדענק נאָך היינט דעם פוידער איז עס מערסטענס צוליב זיין שלעכטען גערוך וואָס האָט זיך געטראָגען פון דער ישיבה דאָרמיטאָרי ערב שבת נאָך האַלבען טאָג ווען די בחורים האָבען זיך געראַזירט לכבוד שבת.

אָבער אָן אונטערשייד ווער עס זאָל נישט האָבען געווען דער ערשטער איבערצופלאַנצען די באָרד אין אַמעריקע, די פאַרשפּרייטער אירע היינט און אירע פּאָפּאָפּולאַריזירער זענען די חסידישע ישיבות וועלכע האָבען פון אַלעמאָל, אַנשטאָט זוכען אַ היתר אַרונטערצונעמען די באָרד, געזוכט צו אונטערשטרייכען די קדושה פון טראָגען אַ באָרד, לויט ווי דער זוהר שילדערט די פאַרבינדונג צווישען דער "דיקנא קדישא עילאה„ וואָס דערמיט מיינט מען די שלש עשרה מדות, אָדער אין לשון פון זוהר די י"ג מכילין דרחמי, און נאָכמער לויט ווי דער אַריז"ל האָט געוואָרענט, אַז די האָר פון באָרד זענען צינורות דורך וועלכע עס גייט דורך די השפּעה פון הימל און דעריבער איז אסור אַפילו אויסצורייסען איין האָר פון באָרד און מען דאַרף זיך היטען אַפילו נישט אָנצורירען און אָנטאַפּען די באָרד (ז. קמ"ו).

הרב ווינער ברענגט אין זיין ספר, אַז דער גרויסער ליטווישער בעל מוסר ר' אליהו לאַפּיאַן האָט געזאָגט, אַז ער איז שטאַרק באַגייסטערט פון דעם אויסזען פון די בחורים, אין די חסיד'ישע ישיבות. "עס איז אויף זיי קענטיג טהרה„ האָט ער געזאָגט (ז. תקנ"ז).

די הויפּט אָפּענסיווע פון "הדרת פנים - זקן„ איז געצילט אין צוויי ריכטונגען, אַ סאָרט "שתים שהן אחת„.

ער נוצט אַלע קוילען אין אַרסענאַל געגען די היינטיגע עלעקטרישע ראַזיר-מאַשינקעס וועלכע ער באַצייכענט נישט אַלס "מספּרים כעין תער„,

געקומען קיין אַמעריקע, זענען אָבער די מלאכים אויסגעוואַרימט געוואָרען און געשטאַנען אונטער דער השפעה פון אַ ליובאַוויטשער חסיד, ווען מען האָט גערופען ר׳ אברהם בער דער מלאך אין זיין וואוינונג אין די בראָנקס איז געוואָרען אַ צוזאַמענגס-פונקט פאַר אַ גרופע מתיבתא-בחורים, וועלכע זענען אַהין געשיקט געוואָרען דורך ר׳ שרגא מענדעלאָוויטש׳ן אַליין, וועלענדיג באַקענען די בחורים מיט חב״ד, ווי אַ טייל פון זיין אייגענער שיטה צו באַקענען די תלמידים מיט אַלע גרויסע שיטות אין יהדות, ווי פראַנקפורט, חסידות או מוסר. ר׳ אברהם בער איז געקומען קיין אַמעריקע אין די צוואַנציגער יאָרען, נאָכדעם ווי ער איז צוליב אַ געוויסען אינצידענט דערווייטערט געוואָרען פון ליובאַוויטשער הויף אין רוסלאַנד, און זיי לאָיאַליטעט צו ליובאַוויטש איז געגאַנגען נישט ווייטער ווי צום "צמח צדק„ דער דריטער רבי פון חב״ד און אויך דער ערשטער פון די גדולי הפוסקים בשעתו, וואָס איז אין זיינע שאלות ותשובות אַרויסגעקומען מיט אַ קלאָרן פסק להלכה געגען שערן די באָרד, אַפילו ניט מיט אַ גאָלמעסער.

> דער גרויסער ליטווישער בעל מוסר ר׳ אליהו לאָפּיאַן האָט געזאָגט, אַז ער איז שטאַרק באַגייסטערט פון דעם אויסזען פון די בחורים, אין די חסיד׳ישע ישיבות. "עס איז אויף זיי קענטיג טהרה„

דער נאָמען פון ר׳ שרגא מענדעלאָוויץ ווערט טאַקע דערמאָנט אין "הדרת פנים - זקן„ (ז. ש״ב), אַז ער האָט שטאַרק מקפיד געווען אַז די תלמידים זאָלען זיך נישט ראַזירען מיט אַ מאַשינקע און אַז אַזוי האָט ער מקבל געווען פון ווילנער רב ר׳ חיים עוזר גראָדזענסקי. אַנשטאָט אַ מאַשינקע (דאַן איז געווען פּאָפּולער דער "שיק„) האָבען די בחורים גענוצט פּודער וואָס פלעגט פאַרקויפט ווערען פון אַ באַרבער אַ שומר

דער חבר הבית דין פון דער הסתדרות הרבנים, הרב ר' גדליה פעלדער פון טאָראָנטאָ, קומעןביידע צום זעלבן אויספיר, אַז ס'זענען דאָ גרויסע חששות ביים אַרונטערנעמען די באָרד מיט אַ מאַשינקע אָדער מיט אַ פּוידער, און ביידע זינגען שירה צום מחבר, באַצייכענענדיק אים אַלס "איש מהיר במלאכתו" און "נודע בשערי תורה".

וואָס נוגע צום עצם רענעסאַנד פון דער באָרד אין אַמעריקע דאַרף מען נישט פאַרלייקענען די ערשטע נחשונים, די פריער דערמאָנטע וויליאַמסבורגער מלאכים וועלכע זענען אַרוים אין גאַס מיט באָרד און פּאות, בעת זייערע ראשי ישיבות זענען נאָך געווען אָן בערד.

כ'האָב געלייענט נישט לאַנג צוריק אין אַן אַרטיקעל פון הרב ר' שמחה עלבערג, טאַקע ביי אונז אין צייטונג, אַז די פּיאָנערן פון דער באָרד אין אַמעריקע זענען געווען פריער ליובאַוויטש און דערנאָך סאַטמאַר. ליובאַוויטש און סאַטמאַר און אַלע אַנדערע חסיד'ישע הויפען וואָס האָבען ישיבות, האָבען אַוודאי געמאַכט די אידישע באָרד פאַר אַ טייל פון דער טאָג-טעגליכער סצענע אין אַמעריקע, אָבער דעם מעדאַל פאַר זיין ערשטע, קומט די מלאכים וועלכע זענען אויסגעשטאַנען צרות פון זייערע אייגענע פרומע ישיבות. אַזעלכע דאַמאָלסדיגע ישיבה-בחורי ווי יאַנקעל שאָר, יאָסל פלאָר, מאיר וועבערמאַן (אַ זון פון לאָיער ר' בן ציון וועבערמאַן), מענדל ראָזען, זאַנוול גערטנער (אין וועמענס הויז אין וויליאַמסבורג דער פאַרשוואונדענער יאָסעלע שוכמאַכער איז אַנטדעקט געוואָרן פון דער שין-בית), זיי און זייערע חברים וועמענס נעמען זענען שוין ליידער אַרוים פון זכרון, זיי קומט דער קרעדיט פאַר זיין די ערשטע צו מקיים זיין דעם "ולא יתבייש מפני המלעיגים עליו" אין אַ צייט ווען די גאַס, אפילו די אידישע גאַס, איז געווען פול מיט מלעיגים.

דער אמת איז אַז אויך אין די בערד פון די מלאכים האָט ליובאַוויטש יאָ אַ גרויסען חלק, ווייל כאָטש דער ליובאַוויטשער רבי איז נאָך דאַן נישט

מעכטיגע אָפּענסיווע געגען שערען אָדער ראַזירען די באָרד אַפילו אויף די וועגען וואָס ווערען באַטראַכט ווי מותר לויט'ן דין, אַ ספר וואָס פון זיין טעקסט און פון די הערות אונטערן טעקסט זינגט אַרויס אַ מיסטישע פאַרהערליכונג פאַר דער אידישער באָרד, פאַר'ן "הדרת פנים-זקן„ ווי דער ספר הייסט.

וועגען דעם יונגען מחבר פון "הדרת פנים-זקן„ הרב משה ווינער האָט שוין געשריבען אונזער רעדאַקטאָר ר' גרשון יאַקאָבסאָן, מיט גרויס באַוואונדערונג און אַנערקענונג.

ווען איר קוקט אָבער אַריין אינווייניק אין ספר און זעט מיט וואָס פאַר אַ אוצרות יעדעס בלעטעל איז אָנגעפּיקעוועט און וויפיל לומדות, ידיעה און יגיעה אַזאַ ספר האָט פאַרלאַנגט, פילט איר ממש ווי אַ ברכה צו מאַכען אויף ביידען, סיי אויפן מחבר און סיי אויפן ספר. די דינים פון באָרד און פאות און אַלץ וואָס איז אויף זיי אָנגעוואַקסען פון מתן תורה ביז צום היינטיגען טאָג ווערען פון ר' משה ווינער נישט סתם צונויפגעזאַמעלט מעשה מלקט אָדער ענציקלאָפּעדיסט, כאָטש אויך דאָס אַליין איז אַ ריזיגע אַרבעט. ער באַנוגענט זיך אָבער נישט דערמיט אַליין, נאָר ער איז אַן אַקטיווער צד אין דער גרויסער שקלא וטריא צווישען אַזויפיל צענדליקער פוסקים און גדולי ישראל, פון דעם רמב"ם און בית יוסף ביז צום חזון איש און דעם ליובאַוויטשער רבי'ן, און ער פירט אַרויס אַ קלאָרע שטעלונג פאַר דער באָרד, געשטיצט פון מתנגדישע גאונים און חסידישע צדיקים, פוילישע, ליטווישע און אונגאַרישע רבנים.

> וויפיל לומדות, ידיעה און יגיעה אַזאַ ספר האָט פאַרלאַנגט, פילט איר ממש ווי אַ ברכה צו מאַכען אויף ביידען, סיי אויפן מחבר און סיי אויפן ספר.

דער רב פון דער עדה החרדית, הרב ר' יצחק יעקב ווייס, פון ירושלים, און

אַן אָפּענסיווע פּאַר'ן אַלטן אידישן הדרת פּנים

אַריינקוקענדיג אין אַ ניי, גרויס ספר, וואָס רופט צוריקצוברענגען די אַלטע אידישע באָרד

פון ניסן גאָרדאָן

צייטן בייטען זיך.

אין די דרייסיגער יאָרען האָט מען פון אַ פרומער ישיבה ווי די מתיבתא תורה ודעת, וועלכע איז דאַן געווען אין וויליאַמסבורג, אויף בעדפאָרד עווע., לעבן טיילאָר סטריט, משלח געווען די גרופּע בחורים וואָס זענען געוואָרען "מלאכים„ און זיך געלאָזט וואַקסן בערד. די פירער פון דער מלאכים-גרופּע זענען געווען פון די מצויינים פון דער ישיבה, צווישען זיי ר' יאַנקל שאָר (אַ ברודער פון היינטיגען ראש ישיבה פון תורה ודעת, ר' גדלי' שאָר), און דאָך איז זייער גאַנצע לומדות זיי נישט בייגעשטאַנען און זיי זיינען איידעל גערעדט, געבעטן געוואָרען צו פאַרלאָזען די ישיבה.

און דער וואָס האָט זיי משלח געווען איז געווען אַליין אַ איד אַ גרויסער ירא שמים און מיט אַ שיינער באָרד, דער דאַמאָלסדיקער מנהל ר' שרגא מענדעלאָוויץ ז"ל, וועלכער האָט זיך געשראָקען, אַז די בערד וועלען צוריקהאַלטען עלטערן פון שיקען די זין אין ישיבה אַריין און דער בית מדרש וועט אויסגעליידיגט ווערען.

היינט מיט פערציג יאָר שפּעטער איז אַ באָרד ווייט פון אַ זעלטענהייט צווישען אַמעריקאַנער געבוירענע ישיבה בחורים און בני תורה בכלל, און איינער פון זיי, אַ זון פון אַ קאָנסערוואַטיווער סביבה אין לאָנג איילאַנד, וועלכער איז אַוועק לערנען אין די גרויסע ישיבות, האָט איצט אָנגעשריבן און אַרויסגעגעבן אַ ספר פון 728 זייטען, וועלכע שטעלען מיט זיך פאָר אַ

צוריקברענגען דעם
אמאליגן שיינקייט פון א איד

Restoring the Traditional Jewish Nobility

Copyright © 2025
by **Rabbi Moshe Nisan Wiener**
hadrasponimzokon@gmail.com

All Rights Reserved

Cover Design & Layout:

718.438.1334
design@calligraphix.com

צוריקברענגען דעם אמאליגן שיינקייט פון א איד

אַן אָפּענסיווע פֿאַר'ן אַלטן אידישן הדרת פּנים

אַריינקוקענדיג אין אַ ניי, גרויס ספר,
וואָס רופט צוריקצוברענגען די אַלטע אידישע באָרד

פון ניסן גאָרדאָן

אן ארטיקל פון דעם "אלגעמיינער זשורנאל", י"ט אייר תשל"ח

צוריקברענגען דעם אמאליגן שיינקייט פון א איד